

Morje je prebrodil

Ilustriral M. Gaspari

Stoj! Tinč se malone prestraši. Velik jelen stoji v bližini, pa gleda fanta in njegovo neznansko breme. Izza jelena dviguje glavo košuta, njegova zvesta tovarišica. Medtem ko stoji jelen drzen in ponosen, se njegova družica kar nekam plaha skriva. Nekaj časa se gledajo, potem pa krene Tinč svojo pot. On je že videl jelene in se jih nič ne boji, ker ve, da mu nič nočejo. Kmalu zatem tudi jelen in košuta skloneta glavo in se paseta dalje.

Kam pa greš, Tinč? Ali sploh veš, kako hodiš? Ti kar nekam rineš in gaziš, a niti ne poznaš cilja, niti se ne ozreš okrog sebe. Saj drviš zopet neznankam, od prevelikega navdušenja si izgubil smer. Da, v svojem nestrpnem iskanju za lestvo se je fant oddaljeval bolj in bolj, v svoji zaverovanosti se ni prav nič ozrl okrog sebe, da bi si zapomnil okolico. Zdaj se pa vrača kar v slepo, pa nese in nese ogromno breme in se poti za žive in mrtve.

Stoj! Dolina je tu. Tinč se na prvi pogled oddahne, potem pa gleda, ni mu povsem jasno, dolina se mu dozdeva nekam tuja. Pa jo vendar obhodi. Potem vrže breme z rame in jo obhodi v drugo ter si natanko ogleduje njeno obrobje. Nič, tu ni brezna. Pomišlja in zakliče:

»Tonca!«

E, Bog ve, kje je Tonca. Če bi bila zunaj, bi ga morda komaj slišala, ne pa tako globoko v zemlji. Šele zdaj spreleti fanta težka slutnja, da je morda zašel. Strahota božja! Obupno se ozira Tinč naokrog, pripogiba se in gleda, kje bi se mu zasvetlikala tista jasnina dozdevnega laza ali jase, ki je tam blizu brezna. Nič ne vidi. Da bi tu obupaval, medtem ko ga Tonca nestrpna čaka? Ne! Kar pogumno naprej! Priti mora do cilja, zlepa ali zgrda!

Zadene si torej deblo zopet na ramo — in hajdi dalje! Sprva motovili v nekakem kolobarju, potlej se pa kar v slepo odloči pa jo ubere naravnost, kakor se mu zdi prav. Gazi, omahuje, nerodno deblo ga kar vihti sem in tja, a rogovile se mu zatikajo v vejevju. Že mu curlja pot s čela — in ko mu noge nekajkrat močnejše klecnejo, tedaj ga pa spreleti groza ob misli, da morda omaga... Kaj, Tinč da bi omagal in ne rešil sestre smrti iz žrela? Ne, on mora naprej, mora rešiti sestro za vsako ceno! On mora vleči lestvo, mora, ker brez lestve njegova pomoč nič ne pomeni! Naprej! Z vso silovitostjo ga tira dalje notranji nagon — in Tinč se kljub silni izčrpanosti vleče in vleče dalje.

Stoj! Kaj je to? Pogled mu obvisi na nekem ogoljenem deblu na tleh. Kaj ni to tisto bukovo debelce, ki ga je bil Tinč poprej nekaj časa nosil in potem zavrgel? Da, to je tisto deblo, Tinč ga pozna. Hvala Bogu, je torej le na pravi poti! Tu si zdaj natanko ogleda položaj pa si skuša priklicati v spomin one okoliščine, ki so ga privedle do sem. Ko vse to natanko premisli, si pa vzame smer, kakor se mu zdi prava. Hodi, vleče, omahuje in kleca. Kar se mu nazadnje deblo zaplete v močno srobotje, ki visi z neke hoje. Tinč vleče svoje rogovilasto deblo na vse pretege, hoteč ga z enim sunkom odmotati iz zanke. Pa ne gre tako naglo, zanke so močne, ni jih moč potrgati. Tinč se prične srditi pa skuša z glasno nevoljo rešiti svojo dragoceno lestvo iz nadležnih klešč. Ne gre! Kakor bi bilo vse zakleto ali pa kakor bi

mu kdo nalašč nastavlja zanke. Srobot ga bije po glavi, njegove ogromne vrvi visijo s hoje pa zapirajo linčo pot.

Ves onemogel slednjič obstane in se prične ozirati po mogočni srobotovini.

»Milost božja — vrvi!« zavpije fant ter kar na mestu spusti deblo z rame, da obvisi v zankah. Vrvi, za božjo voljo, vrvi so tu, bijejo ga po glavi, deblo mu vlečejo z rame, a jih še ne vidi! Je mar slep?

»Osel!« reče sam sebi in se čudi, kako da ni prej prišel na to misel. Le čemu se je tako strašno mučil s tem nerodnim deblom, ki utegne biti navsezadnje še morda celo prekratko! Ali pa bi z njim po nerodnosti zbil Tonco celo s skale in jo pogubil.

»Vrvi, vrvi!« vzklika srečen, ko se ozira po srobotovini. Nič zato, četudi je izmučen ko žival, čeprav ga razen tega mori še strašna žeja, on je konec koncev le prišel na pravo misel — in to mu daje novih moči.

Takoj potegne iz žepa pipec in seže po teh vrveh. Vleče in vleče srobot od vseh strani, po samih debelih vrveh sega in jih vlači k sebi. Uh, s kakšno srboritostjo to dela! Že lep kup jih ima, a še vlači, prav kot bi imel poseči z njimi do neznanskih globin ali celo prav do pekla. Nič ne pomisli na dolžino, čim več, tem bolje, si misli, čeprav do pekla.

No, dovolj bo, dovolj! Zdaj poreže konce s pipcem — pa hajdi naprej! Vse drugače lahko stopi kot je prej, zdaj teče naravnost, kljub temu, da se mu vlečejo dolge vrvi po tleh. Kako pa, ali hodi prav? Da ne bo vrtoglavec spet kam zavrtoglavil. Uverjen je, da gre prav, saj kar dere čez drn in strn.

Aha, tu je pa tista dolina! Ta je prava, da. Že od daleč uzre fant tisto nesrečno protje — pa se kar vrže naprej, kakor bi na smrt žejen uzrl žuboreč studenec...

»Tonca!« zavpije že od daleč.

Nič odmeva. Fant se skoni nad brezno: »Tonca!«

Nič.

»Tonca!«

Zopet nič. Fanta spreleti mraz. Obesi se noter.

»Toncaa!« zavpije obupno.

Poslušaj. Sliši samo odmev lastnega klica v globeli, nato pa le svoje srce, ki mu z vso močjo bije. Prestane dihati, da bi ga ne motil utrip srca, ter napne sluh. Ne sliši mar neko šibko javkanje nekje iz neznanske globine? Da, nekaj se sliši. Mili Jezus! Tinč se kar sesede poleg brezna, kajti ta trenutek mu je odpovedala vsa moč. Ni čudno, tako dolgo se je mudil, a punče ni moglo več zdržati — pa je onemoglo in zdrknilo globlje in globlje... Kaj je ubogemu fantu zdaj početi? Je bil mar ves njegov neznanski napor zaman?

»Tooncaa!« zavpije znova, a zdaj že povsem z jokavim glasom, kakor bi jokal in klical na njenem grobu... In res, Tinč ihti, obupno

ihti, kajti pokopane so vse njegove nade... »Tonca — Tonca!« To ni več klic, to je samo še jok... Če bi mu umrla na poti, če bi omagala spričo žeje ali naporov, ne bilo bi tako obupno. Če bi jo ponoči zlo-mila groza strahov, bi ga morda ne skelelo tako hudo, kakor ga tu, ko mu jo je pred očmi pogoltnilo peklo, ko mu jo je tako rekoč iz rok iztrgala podzemeljska pošast in jo potegnila v svoje peklenske globine. — Presune ga blazna misel, da bi se spustil po vrvi noter, spuščal se kar naprej, do dna... Toda kako, saj se ne more ganiti! Ne, Tinč se ne gane nikamor več s tega nesrečnega mesta, čeprav umrje kar tu. Kako bi šel proč, saj ne more več hoditi, saj niti vstati ne more, vse mu je odpovedalo. Ijoj, Tonca je izgubljena! Tu je pokopana...

Tinč ihti nad prepadom. Vse je tiho okrog njega, le gozd šumi, valovi ko morje, neskončno, neusmiljeno morje, ki je potegnilo Tonco v svoje nenasitne vrtince...

»Jee!«

Kaj je to? Tinč dvigne glavo, prisluhne. Mar ni natanko slišal klica iz globeli? — »Tonca!«

»Jooo!«

Da, klic iz globeli, šibek in daljni.

Fant plane kvišku: »Tonca!«

»Po-ma-gaj!«

Fantu se vrača moč. Natanko je slišal njen klic. Ona torej še živi! Živi, živi, živi!

»Pridi, Tinč! Zakaj te ni!«

Ta klic pa je bil mnogo razločnejši.

»Tonca, sem že tu, takoj pridem!« ji zakliče Tinč z glasom, kakor bi ji nasul noter samih bonbonov.

»Jooj, umrla bom...«

»Ne, Tonca, ne smeš umreti! Samo trenutek še potrpi!«

Fant ne ve kaj početi spričo velikega iznenadenja in veselja. Kar sem in tja bega okoli brezna in ne ve, kako prijeti in začeti. Vrta mu le to po glavi, kaj neki se je godilo v breznju in kako da se ona ni oglasila na njegove klice? Najbrž se je bila onesvestila. Da, da, to je moralo biti tisto.

»Tinč!«

»Sem že tu.«

Zdaj urno popade srobot in ga prične nategovati. Dovolj ga bo, še preveč. Zato pa hoče napraviti dvojno vrv, saj ena sama bi morda niti ne vzdržala in bi se utrgala. Fant je na vse načine previden. Z veliko vnemo spleta rešilno vrv, s tako vnemo ni pač še nikoli v življenju nobenega dela opravljal. Ni pa samo vnema, temveč ljubezen je, ki ga podžiga k delu. Tonco rešuje, svojo sestro bo iztrgal smrti iz žrela! Zato se mora dobro pripraviti in vse temeljito premisliti.

Zdaj je vprašanje, ali je deklica še toliko pri moči, da se bo oprijela vrvi in da jo bo lahko brez skrbi vlekel kvišku? Ali se bo dovolj trdno držala, da sredi pota ne izpusti in ne omahne? To je težavno in zelo tvegano. Ne, ne, s tem načinom ne bo nič. Tinč ne mara tvegati, zato spleta rajši zanko. Da, ta bo bolj zanesljiva. Seveda ne gredo priprave tako naglo od rok, ker je srobot zelo trd, razen tega ga je pa treba še temeljito preskusiti, ako je dovolj zanesljiv, da bi morda v sklepih ne počil v najbolj usodnem trenutku. Na vse to misli Tinč, ko ovija vrv okrog bližnjega debela pa jo vleče in nateguje.

Neštetokrat še je morala zaklicati Tonca, preden je bil Tinč s pripravi gotov.

Ko so bile vrvi v redu, je bilo treba še drugih priprav. Fant je moral najprej odstraniti vse protje okrog brezna, potem je šel iskat močno bruno, ki ga je položil preko brezna. To mu bo za oporo pri reševanju. Ozrl se je še po tem in onem, in ko je ugotovil, da je vse pripravljeno, tedaj se je sklonil nad prepadom ter zaklical samozavestno:

»Tonca, zdaj se pa pripravi!«

»Ali prideš?«

»Da, zdaj pričnemo. Bodi močna in trdna, nič se ne boj!«

»Reši me, reši!«

»Poslušaj me, Tonca, kaj ti povem.« Počasi izgovarja besedo za besedo, da se kak zlog ne razbije v globokem žrelu. »Zdaj ti bom spustil dol vrv. In ko te bo dosegla, jo primi in povej! Si razumela?«

»Kaj ne prideš pome?«

»Ne morem. Ti kar pazi!«

Zdaj prične spuščati vrvi. Še dokaj gladko pada srobot v globel, ker je trd ko palica. Tu in tam se kam zadene ali zatakne, pa zdrkne zopet navpik ali pošev nizdol. Ko končno fant začuti, da so vrvi nekam zadele in so se jih oprijele roke, se mu zazdi, kakor da je dobil zvezo z onim svetom...

»Jo imaš?«

»Da.«

»Zdaj pa otiplji in boš našla zanke.« On kar čuti medtem, kako se njene roke dotikajo vrvi. »Si našla zanke?«

»Ne — pač.«

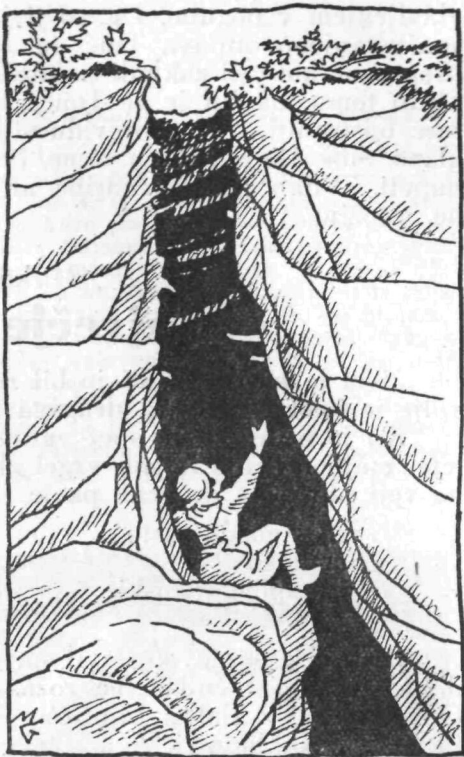
»Le pazi! Zdaj vtakni obe nogi v zanke, potlej si pa potegni zanke do pasu. Si razumela?«

»Kako? Ne morem!«

»No le poskusi, bo že šlo.«

»Ne morem se dvigniti, mi bo spodrsnilo!«

A tako? To da fantu misliti. Pomišlja nekaj časa — pa se kar odloči. Najprej ovije vrvi okrog opornega bruna, konce pa ovije na bližnje deblo. Na srečo, da so bile vrvi tako dolge. Nato si sezuje čizme in se spusti v žrelo. Nič ne pomaga, rajši poskusi vse, kot bi tvegala njo. Dokler je še nekaj dnevnega svita, se z lahkoto spušča Tinč, a niže, ko svit popolnoma ugasne, pa tiplje fant previdneje. Z rokami se drži vrvi, z nogami pa tiplje za oporo po spolzkih skalah. Čudi se, kako je moglo pasti punče v tako globino, a se ni ubilo. Gotovo ima sirota zlomljeni obe nogi. Ko pa otipava zalomljene trhle kline, ki so zapičeni v stenah, ter zadene celo na trhla bruna, zagazdana na police v dolbini počez, se pa nič več ne čudi. Te trhlene opore so zadrževale padajočo ter ji prestrezale težke udarce, zmanjševale silovitost padca ter jo milostno zadržale pred končnim usodnim strm-

glavljenjem v pogubo. Da, to ji je rešilo življenje. Z nekim posebnim spoštovanjem otipava Tinč te trhlene zagozde, ki se mu zde bolj dragocene kot celi zakladi tramov tam zunaj. Res, da ga mnoge ovirajo kljub temu, da jih je že Tonca temeljito polomila. Prisiljen je nekatere odstraniti, z vso previdnostjo seveda, da ne bi padle Tonci na glavo. Šibkejša potiska v stene, bruna pa pusti kot so, dasi so mu zelo napoti. Toliko jih pač odrine na police, da si napravi pot in da se ne sprožijo.

(Dalje.)

Mirko Kunčič

Največje bogastvo

Živel je pastirček, ki je bil reven kot cerkvena miš. Samo židane volje je imel na pretek, drugega pa ničesar.

Ko je nekega dne spet varoval ovčice na paši, je od nekod priletel majhen hrošč in mu vrgel zlat ključek na dlan. Ptič, ki je sedel na veji bližnjega drevesa, pa je zapel:

»Sredi gozda raste
čudodelna roža,
vetrc spomladanski
jo ljubeče boža.

V roži tej so vratca —
pojdi s ključkom tja,
našel tam vse polno
boš srebrá, zlatá.«

Pastirček se je odpravil na pot. Hodil je po samotnem gozdu, dokler ni našel čudodelne rože. Sredi rože so bila skrivna vratca. Odprl jih je z zlatim ključkom in pobral vse srebro in zlato, ki ga je našel v zakladnici.

Postal je bogat in mogočen. Kupil si je imeniten grad, najel je brez števila služabnikov, ki so mu stregli noč in dan. Privoščil si je vsega, kar si je pozelelo njegovo srce.

A glej — kmalu mu najboljša in najokusnejša jedila niso več dišala. Preobjedel se jih je. Postal je slabe volje. Od jutra do večera je kričal nad služabniki. Ni več pel veselih pesmi. Černo je posedal sredi svojega bogastva.

Nekega dne je spet priletel od nekod majhen hrošč. Vprašal je otožnega dečka:

»Ali si zadovoljen z bogastvom, ki sem ti ga dal?«

Deček ga je nejevoljno zavrnil:

»Pojdi se solit s svojim bogastvom!«

»Glej, glej,« se je začudil hrošč, »zakaj si pa tako slabe volje? Saj imaš vsega dovolj.«

»Kaj mi vse to koristi,« je odgovoril deček, »ko je pa moje srce žalostno. Prav rad zamenjam vse to bogastvo za svojo staro obleko, za skromno hrano in veselo pesem, ki sem jo kot pastirček pel.«

»To se lahko zgodi,« je rekel hrošč in vzel dečku zlati ključek iz rok.

V tem trenutku je izginilo vse, kakor da bi se bilo pogreznilo v zemljo: grad, služabniki, zakladnica z nakopičenim bogastvom in shramba z žlahtnimi jedmi.

Deček je postal spet reven pastirček. Pasel je svoje ovčice, otepaval ovsenjak, pil svežo studenčnico in veselo prepeval v božji dan:

»Največje bogastvo,
ki svet nam ga dá,
je pesem vesela,
ki vre iz srcá!«